

Asia: Lausuntopyyntö Ilmatar Kajaani Oy:n Kajaanin Löytösuon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (KAIELY/50/2022)

Kainuun ELY-keskus
kirjaamo.kainuu@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Ilmatar Kajaani Oy suunnittelee 35 voimalan tuulipuiston rakentamista Löytösuon alueelle Kajaaniin. Sähkönsiirron osalta tarkastellaan kahta vaihtoehtoa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on 350 m ja hankealueen pinta-ala on n. 4 500 ha. Toisessa vaihtoehdossa sähkö kuljetetaan Vuolijoen asemalle n. 25 km pituisella 110 kV tai 400 kV voimajohtolinjalla (SVEA) ja toisessa vaihtoehdossa (SVEB) Kajave Oy:n hallinnoimaan voimajohtoon 7 km pituisella 110 kV voimajohtolla.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Hankkeen vaikutukset metsäpeuraan nähdään selostuksessa vähäiseksi. Luke näkee metsäpeuran osalta vaikutusten arvioinnin selostuksessa puutteellisena. Yhteisvaikutukset nykyisten ja tulevien tuulivoimahankkeiden kanssa saattavat olla merkittäviä. Pohjois-Pohjanmaalla metsäpeuralla on kolme lisääntymisen ydinaluetta. Näistä Pyhännän ympäristö ja Oulujärven välinen alue muodostaa sen vanhimman ja merkittävimmän lisääntymisaluekokonaisuuden. Tämän runkona ovat alueen Natura-suot. Luke huomauttaa, että metsäpeuran levinneisyysalueella Natura-alueiden suojeluperusteisiin on tulossa tarkennuksia metsäpeuran osalta (Uusi päivitetty aineisto on odottamassa käsittelyä Lajitieto.fi tietokannassa: Julkaisematon Natura2000 alueiden päivitys – metsäpeura, (Lajitieto.fi).

Oulujärven ja Pyhännän väliset Natura-alueet ovat metsäpeuran asuttamia ja suurin osa niistä jää tämänhetkisten suunnitelmien mukaan moniasteisen häiriövaikutuksen alle. Nykyiset tuulivoima-alueet on sijoitettu siten, että ne heikentävät Natura-alueiden luonnontilaisuutta ja arvoa (Luontodirektiivin mukaan tulee säilyttää riittävä määrä lajin elinympäristöjä, jotta kannan säilyminen voidaan turvata myös tulevaisuudessa).

Tämän hankealueen läheisyyteen sijoittuvat Natura-alueet ovat metsäpeuralle tärkeitä alueita. Rimpineva-Matilanneva, sijoittuu n. 100 metrin etäisyydelle hankealueesta (900 m lähimmästä voimalasta). Pöntönsuo sijoittuu 1,4 km etäisyydelle (2,5 km lähimmästä voimalasta). Törmäsenrimpi-Kolkanneva sijoittuu 4,4 km päähän lähimmästä voimalasta. Hankkeella ei arvioida olevan vaikutuksia Natura-alueisiin. Luke näkee vaikutusten arvioinnin tältä osin puutteellisena.

Suovaltaisten Natura-alueiden verkosto muodostaa elintärkeän rungon metsäpeuran lisääntymiselinympäristöille. Merkittävä määrä metsäpeuroista kuitenkin vasoo ja hoitaa vasaan myös Natura-alueiden ulkopuolella usein Natura-alueiden tuntumassa. Yksin Natura-alueiden verkosto ei pysty ylläpitämään elinkykyistä metsäpeurapopulaatiota, koska metsäpeuralle soveltuvat Natura-alueet ovat pienialaisia ja kaukana toisistaan. Natura-alueiden ympäristön erämaat ja Natura-alueiden väliset ekologiset yhteydet ovat siksi keskeisiä elinkykyisen metsäpeurakannan säilyttämisessä. On tärkeää huomioida, että lisääntyville naaraille on korkealaatuista ravintoa vasanhoitojakson aikana tarjolla nimenomaan soilla ja niiden reunoilla, joten on tärkeää suojata metsäpeuran käyttämät Natura-alueet tuulivoiman mahdollisilta häiriövaikutuksilta.

Metsäpeurakannan suojelun kannalta tärkeintä on varmistaa Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevien nykyisten kesäelinympäristöjen ja niiden yhteyksien säilyminen huomioimalla tuulivoiman sijoittelussa lajin kesäaikaiset elinalueet, erityisesti Natura- ja luonnonsuojelualueilla. Lisäksi on erittäin tärkeää mahdollistaa metsäpeurojen kesäaikaisten elinalueiden vahvistuminen nykyisen vaellusreitien ympäristössä, jotta Suomenselän osakannan elinalueen yhtenäisyys ja eheys säilyy vähintään nykyisellään.

Lisäksi vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida, että toiminnallisen luontokadon myötä elinympäristöön tulee monenlaisia lineaarirakenteita (mm. teitä ja sähkölinjoja), jotka muuttavat peto-saalisdynamiikkaa. Pohjois-Amerikan metsäkaribualueilla sen on todettu olevan haitallista metsäpeuraa vastaavalle metsäkaribulle. Luke näkee, ettei uusia lineaarirakenteita tulisi rakentaa metsäpeuran keskeisille elinympäristöille ja esiintymisalueille.

Luke suosittelee, että metsäpeuralle tärkeiden suo- ja metsävaltaisten Natura2000-alueiden ja tuulivoiman väliin tulisi jättää n. 5 km suojavyöhyke (ks. Skarin ym. 2018 ja Tolvanen ym. 2023). Suo- ja metsävaltaisten Natura2000 alueiden sisälle tai läheisyyteen on vältettävä rakentamista teitä, sähkölinjoja tai muita infraa, koska ne heikentävät ko. alueen luontoarvoja erityisesti metsäpeuran näkökulmasta. Mitä enemmän alueella tai sen välittömässä läheisyydessä (5 km) säteellä on erilaisia lineaari- tai muita rakenteita, sitä enemmän luonnontilainen alue ja sen laatu metsäpeuran elinympäristönä heikkenee (esim. Wittmer ym. 2007, Whittington ym. 2011 ja anon. raportti 2022). Lisäksi tuulivoima-alueiden välillä tulisi jättää n. 10 km rakentamatonta aluetta. Luke näkee myös, että muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksina mahdollista Natura-alueisiin kohdistuvaa meluhäiriötä ei ole huomioitu riittävästi selostuksessa.

Kuten selostuksessa todetaan hankealue vaikuttaa olevan tärkeää elinympäristöä myös suurpedoille ja erityisesti ilvekselle ja sudelle. Suden kohdalla hankkeen vaikutukset arvioidaan selostuksessa varovaisuusperiaatteen mukaisesti suuriksi ja kuten selostuksessa todetaan tehtyjen havaintojen ja hankkeessa tehtyjen selvitysten perusteella ei voida poissulkea, etteikö hankealueelle sijoittuisi suurpetojen levähdys- ja pesimäalueita.

Selvityksissä havaittiin yksi merkittäväksi arvioitu kolmen metsokukon soidinpaikka. Soidinpaikan rajauksesta lähimmille voimaloille on n. 400 m.

Metsäkanalintuihin kohdistuvista vaikutuksista Luke huomauttaa, että törmäysriskin lisäksi metsäkanalinnut saattavat välttää tuulivoimalaa ympäröivää aluetta tai käyttää sitä vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä (mm. Coppes et al. 2020A). Luke lisää tähän, että vaikutuksia syntyessä, ne saattavat olla pitkäaikaisia. Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuisivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppes et al. 2020B). Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle. Luke näkee, että 400 m etäisyys voimaloiden ja soidinten välissä on olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämätön.

Luke näkee puutteena, että hankealueen metsäkanalintuja on kartoitettu vain yhtenä vuonna. Useampana peräkkäisenä vuonna tehty soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista. Myös soidinten havaittavuus vaihtelee vuodesta toiseen esimerkiksi kevään edistymisestä ja sääoloista riippuen. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja siten lisää epävarmuutta. Tällöin tulosten tulkinnessa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen.

Tässä mainitun lajiston osalta Luke huomauttaa myös, että tapauksissa, joissa elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Alueen ulkopuolella voi näkyä lyhytaikainen immigraatiosta johtuva positiivinen vaikutus, mutta elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Hieman pidemmällä, muutaman vuoden aikavälillä, voi olla yhdentekevää populaatiotasolla, siirtykö yksilöt muualle vai kuolivatko ne heti.

Yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille kuten metsäpeura ja suurpedot. Hankealueen läheisyydessä 10 km säteellä on 5 hanketta. Löytösuon, Pyöriännevan, Kokkosuon, Luolakankaan ja Piiparinmäen hankkeet rajautuvat toisiinsa ja muodostavat laajan tuulivoimalueen (Kuva 21.2. Tuulivoimahankkeet Löytösuon tuulivoimapuiston ympäristössä, YVA-selostus, s. 384). Hankkeen vaikutusten tarkastelu tulee tällaisessa tilanteessa tapahtua yhteisvaikutusten tarkastelun kautta.

Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Siksi Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta tehdyt johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankealue vaikuttaa olevan tärkeää elinympäristöä suurpedoille ja erityisesti ilvekselle ja sudelle. Suden kohdalla hankkeen vaikutukset arvioidaan selostuksessa suuriksi ja kuten selostuksessa todetaan tehtyjen havaintojen ja hankkeessa tehtyjen selvitysten perusteella ei voida poissulkea, etteikö hankealueelle sijoittuisi suurpetojen levähdys- ja pesimäalueita.

26.4.2024

972/00 04 05/2024

Tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle. Luke näkee, että hankkeessa suunniteltu 400 m etäisyys voimaloiden ja soidinten välissä on olemassa olevan kirjallisuuden perusteella riittämätön. Metsäpeuran elinoloja vastaavissa olosuhteissa tehdyissä porotutkimuksissa on tuulivoimalla havaittu negatiivinen vaikutus erityisesti porojen lisääntymisaikana, jolloin rakennusaikaisen ja operatiivisen vaiheen vaikutus saattoi ulottua useiden kilometrien päähän. Tämän hetkisen parhaimman saatavilla olevan tieteellisen tiedon perusteella, Luke suosittelee tarkastelemaan tässä hankkeessa sellaisia vaihtoehtoja metsäpeuran osalta, joissa 5 km häiriöetäisyys tulee huomioiduksi. Luke näkee metsäpeuran osalta vaikutusten arvioinnin selostuksessa puutteellisenä. Selostuksessa hankkeen vaikutukset riistaeläimille arvioidaan pääasiassa vähäisiksi. Lisäksi arvioidaan lajien sopeutuvan tuulivoimaan rakennusvaiheen jälkeen. Luke näkee, että selostuksessa ei esitetä riittäviä perusteita tehtyjen johtopäätösten tueksi. Siksi Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä. Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. Vaikutusten mitta saattaakin siten poiketa tästä selostuksessa annetusta arviosta, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.04.2024 klo 16:49:00.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen

Liitteet:

Tiedoksi: